

MUZEOLOGIA CA ȘTIINȚĂ

Pe bună dreptate, în Europa astăzi se reclamă din diferite direcții absența unei imagini elaborate a viitorului. Generațiile mai noi par atât de absorbite de prezent încât dau puțină atenție proiectării viitorului. Faptul că mediatizarea abundentă stârnește impresia activismului și deschiderii din societățile existente nu ar trebui să înșele. Căci nu explorarea viitorului în interes general are pondere, ci mai curând descurcarea în alte interese.

Nu ar putea fi reclamată, însă, de asemenea, slaba preocupare pentru trecut? De altfel, în multe locuri din Europa se deplânge deja faptul că noi generații nu cunosc nici măcar istoria părinților lor – chiar și atunci când aceasta a fost tragică. Decum istoria celor îndepărtați pe scara timpului! Foarte probabil, preocuparea redusă pentru viitor și slabul interes pentru trecut merg mână în mână.

Soluția într-o astfel de situație rămâne, oricum se privesc lucrurile, revenirea la conștiința istorică și cultivarea investigării și cunoașterii istoriei. Merită accentuat, însă, că este vorba de investigare și cunoaștere a istoriei așa cum a fost, căci alternativa la ignorarea trecutului nu sunt, evident, nici istoria propagandistică și nici istoria liricoidă și nici istoria comercială ce proliferază în zilele noastre. Niciuna dintre acestea nu poate exercita funcția cognitivă a istoriei propriu-zise și nu are capacitatea de iradiere asupra minților și comportamentelor acestora. Alternativa este, putem spune, istoria istorie – adică istoria scrisă după statul suficient pe șantiere arheologice și în arhive și beneficiind de cunoștințele pe care cunoașterea de astăzi le pune la dispoziție despre societăți, oameni și viața lor.

Știm prea bine că muzeele sunt mijloace adecvate și poate de cel mai larg impact pentru a aduce în conștiința celor care trăiesc ceea ce s-a petrecut în trecut. Cu cât este mai temeinică și mai evoluată organizarea acestor instituții, cu atât mai elocventă este aducerea trecutului în conștiința generațiilor. Nici organizarea muzeelor nu mai ține de istețime, de inspirații, de soluții contextuale, ci de o cunoaștere sistematică! De aceea, reflecția asupra specificului muzeelor, organizării și procedeele lor, nu este de interes doar pentru cei care le slujesc și nici doar pentru istoriografie. Ea este o reflecție de cel mai larg interes cultural.

Este îmbucurător să putem saluta acum apariția unei lucrări de dimensiuni rezonabile care readuce muzeologia în atenție cu desăvârșită pricepere și cultură a domeniului. Cartea pe care o avem în față, **Perspective și interpretări ale muzeologiei și patrimoniului în secolele XX-XXI**, a Gherghinei Boda, la care am onoarea și plăcerea să mă refer, este nu doar expresia experienței unei persoane de excelentă calificare, ci și o abordare matură, adusă la zi și documentată, scrisă cu precizie. Ea face un serviciu impresionant muzeologiei, pe care o profilează la nivelul de astăzi ca veritabilă știință a unui domeniu.

Laturile actualei muzeologii – conceptele de bază, medierea culturală pe care muzeul o realizează, semnificația educației muzeale ca parte a educației nonformale, implicațiile cognitive ale expoziției, interacțiunea dintre public și obiectul muzeal, oportunitățile oferite muzeelor de noi tehnologii, importanța managementului și marketingului, valorificarea patrimoniului industrial, legislația internațională a patrimoniului – se bucură în cartea Gherghinei Boda de examinări riguroase și competente. Fiecare dintre analizele ce compun cartea este elaborată cu profesionalism și se citește cu profit. Aduc în atenție doar trei fragmente grăitoare.

Primul se referă la implicațiile expoziției muzeale. „Avînd în vedere statutul de depozitar al mărturiilor trecutului, o adevărată

bancă a memoriei colective a umanității, muzeul se erijează în instituția care îndeplinește mai multe funcții, printre care cea de educație și comunicare ocupă un loc aparte. Suportul acestora este considerată expoziția care, în spațiul său specific, aduce în atenția vizitatorilor obiectele muzealizate și aranjate conform unor scenarii care urmăresc introducerea vizitatorului într-o lume utopică plină de semne și semnificații. Vizitatorul este prins în acest joc fantastic în care el se transformă atât în emițător, cât și în receptor, producător de semnificații și primitor de informații. În spațiul expozițional vizitatorul se transformă în lector care citește „povestea” propusă de proiectant, traseul pe care acesta este purtat având rolul de fir al Ariadnei care la final conduce la percepții mai mult sau mai puțin apropiate de cele propuse în concepția inițială a parcursului expozițional. Astfel, vizitarea unei expoziții capătă conotațiile unui parcurs atât de natură corporală, cât și psihologică, din care vizitatorul, în funcție de dorințele și așteptările sale, iese mai îmbogățit iar muzeul satisfăcut că și-a atins obiectivul și misiunea”.

Al doilea fragment evocă nevoia considerării adecvate a medierii culturale de care este legat muzeul. „Existența activității de mediere culturală în muzeu se bazează pe atenția deosebită care se acordă publicurilor care vin la muzeu, motiv pentru care cercetarea acestora este o componentă importantă a politicilor muzeale izvorâtă din schimbarea de paradigmă care a dus la apariția unor noi sloganuri, cum ar fi „cultura pentru toți”, muzeul fiind perceput ca un templu nu numai al culturii, ci în special al învățării, care face posibil accesul la cultură al tuturor categoriilor de public într-o optică de participare activă la patrimoniul cultural. Și aceasta pentru că muzeul orchestrează în cele mai bune condiții întâlnirea dintre publicuri, obiecte și conținuturile acestora, invitând la cercetare, la descoperire, la creație, susținând

învățarea activă, înțelegerea și utilizarea metodelor de lucru științific proprii muzeului”.

Al treilea fragment pune în lumină ceea ce au de făcut muzeele din țara noastră în condițiile de astăzi. „Muzeele românești încă mai au de lucru în această direcție, medierii culturale acordându-i-se o atenție destul de mică în raport cu beneficiile pe care le-ar putea aduce instituției. Lipsa specialiștilor în comunicare și mediere culturală se răsfrânge negativ asupra activității generale a muzeului. Un procent destul de ridicat al muzeelor nu acordă activității educative realizate prin mediere culturală atenția cuvenită, iar cele care o fac folosesc programe realizate după modelul altor muzee sau concepute după cunoștințele și preferințele specialiștilor de muzeu care se implică în educație și pedagogie muzeală. Sistemul muzeal românesc încă suferă de lipsă de informație și de specialiști, racordarea la sistemul muzeal european făcându-se greoi și în sincope. Iar faptul că unele facultăți cu profil muzeal s-au desființat iar cele existente nu pregătesc specialiști în domenii bine reprezentate în mediul universitar european, frânează și mai mult alinierea muzeelor românești la curentul european. Cu toate acestea, deși cu pași mici, unele muzee românești încearcă să-și croiască drum spre spațiul european, reușita acestora constituind pentru celelalte un bun reper de viitor și un model de bune practici”.

Elaborată metodic, pe baza unei calificări solide și cu o bună cunoaștere a muzeului ca instituție și a muzeologiei, racordată temeinic la dezbateră internațională din domeniu, plină de sugestii și scrisă alert și exact, cartea Gherghinei Boda este un eveniment pe piața editorială. După ce este, cu certitudine, un eveniment în domeniul muzeologiei din țara noastră!

Prof.univ.dr. Andrei Marga

23 iunie 2018